

промислових формувань. Тому, крім класичних математичних дисциплін (вища математика, теорія ймовірностей і математична статистика), бакалаври і магістри спеціальностей з економіки агропромислових формувань повинні освоїти «Фінансову математику», «Економіко-математичні методи і моделі», «Ризикологію», «Економіко-математичні моделі планування агропромислових формувань», «Управління ризиками» тощо.

Література

1. *Онищенко О. М.* Оптимізація галузевої структури сільськогосподарських підприємств. — К.: Урожай, 1972. — С. 4.
2. *Наконечний С. І., Савіна С. С.* Погодний ризик АПК: адаптивне моделювання, економічне зростання та прогнозування. — К.: ДЕМІУР, 1998. — 186 с.

Н. І. Норіцина, канд. екон. наук, доц.,
кафедра економіки підприємств

КЕЙС-МЕТОД ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ

Кейс-метод справедливо вважається одним із інтерактивних методів навчання студентів і активно використовується в університетах і бізнес-школах західних і західноєвропейських країн при викладанні значної низки дисциплін. Сьогодні кейс-метод практично опанований і викладачами української вищої школи. Вже є плідний доробок ситуацій, які розроблені українськими викладачами і ілюструють проблеми українських виробників або діяльність іноземних фірм на українському ринку. Так, навчально-методичним центром «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні» видані збірники ситуаційних вправ, розроблених викладачами українських ВНЗ з таких дисциплін, як менеджмент, маркетинг, фінанси.

Типовий кейс — це розповідь про реальну економічну або управлінську ситуацію, яка виникла у керівника чи менеджера підприємства, організації, адміністративного підрозділу і вимагає прийняття управлінського рішення. У стислій письмовій формі у кейсі подано основні деталі ситуації та розкрита її складність. За-

звичай ситуація певною мірою відображає організаційний конфлікт, складність розв'язання якого викликана неточністю і неповнотою інформації, що у багатьох випадках є характерним у практичній діяльності спеціаліста. Як правило, кейс описує проблему з точки зору спеціаліста, обов'язком якого є розробка і прийняти рішення. Студент або група студентів, розв'язуючи ситуаційне завдання, мають можливість «взяти» на себе рольову функцію керівника, менеджера, спеціаліста, що розробляє і приймає рішення, застосувати набуті теоретичні знання з однієї або кількох дисциплін, продемонструвати вміння використати їх у конкретній ситуації, а також відчуті певну, хоч і умовну, відповідальність за прийняття рішення. На нашу думку, окрім таких переваг, як розвиток вміння аналізувати складні ситуації та розробляти і приймати ефективні рішення, кейс-метод можливо використовувати для формування низки практичних навичок, які зазвичай набуваються при розв'язку розрахункових задач. Тобто типова ситуаційна вправа, окрім опису складної управлінської проблеми, яка вимагає аналізу та знаходження шляхів вирішення, повинна бути доповнена конкретизованим цифровим матеріалом, використовуючи який студенти зможуть обґрунтовувати те чи інше запропоноване управлінське рішення. Ми вважаємо, що цінність кейс-методу суттєво підвищиться, якщо викладач зможе використовувати ситуаційну вправу в контексті варіативного обґрунтування практично кожного рішення, запропонованого студентами. Отже, ми пропонуємо поєднати ситуаційну вправу з задачами, які в практиці західних бізнес-шкіл називають математичними запитаннями, оскільки для відповіді необхідно виконати комплекс послідовних математичних дій. Вважаємо, що розрахункова ситуаційна вправа має на меті поєднання ситуації, рішення якої є неформалізованим, творчим із формалізованими розрахунками, призначеними сформулювати такі практичні вміння, як аргументація розрахунками слушності того чи іншого рішення. При всій складності розробки подібних кейсів їх значущість неоціненно висока. Застосування таких досить складних розрахункових вправ дозволить поєднати теоретичні знання з конкретної дисципліни або низки дисциплін з аналізом реальної проблемної ситуації стосовно конкретного підприємства чи організації та практичними вміннями не тільки знаходити рішення управлінської проблеми, але й аргументувати необхідність його прийняття деталізованими розрахунками.

На слушність нашої пропозиції слід навести такі аргументи. Саме практичні навички, які набуваються студентами в процесі

навчання, або, точніше, їх відсутність, найчастіше критикуються представниками бізнесу — працедавцями. Підтвердженням цього є присутність у кожному оголошенні про наймання персоналу вимоги щодо досвіду роботи не менше 2—3 років у кандидата практично на кожную вакантну посаду у переважної більшості працедавців. Дослідження, проведені Консорціумом із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, свідчать, що відповідний досвід є одним з найвагоміших факторів, впливаючих на позитивне прийняття рішення працедавцем про прийом фахівця на роботу — 64 % респондентів поставили його на друге місце після такого фактору, як особисте враження [1]. Зрозуміло, що розрахункові кейси не можуть повністю компенсувати брак досвіду, але набуття практичних навичок за певних умов цей метод забезпечує. Крім того, працедавці до навичок і вмінь, яких бракує випускникам вищих навчальних закладів, віднесли такі, як потенціал самостійно приймати рішення та аналітичні вміння. На нашу думку, обґрунтоване підкріплення того чи іншого рішення розрахунками саме і формує потенціал самостійного прийняття рішення.

Звичайно, написання розрахункових кейсів вимагає значно більше зусиль та відповідного інформаційного забезпечення. Викладач повинен навести таку статистичну інформацію або показники діяльності підприємства, які б не тільки ілюструвати проблемну, а й дозволяли б провести конкретні розрахунки. Розробка такого кейсу вимагає старанного обміркування, перш за все, логіки можливих варіантів вирішення ситуації і відповідних розрахункових дій за наведеною інформацією. Ідеальним варіантом, на нашу думку, було б передбачення при виконанні кейсового завдання ще й формування навичок пошуку, обробки і використання відповідної інформації. Це досить складне завдання, зважаючи на певну інформаційну закритість українського бізнесового середовища.

Одним з напрямків створення подібних розрахункових кейсів, на нашу думку, є творча співпраця бізнесу і вищої школи, що дозволило, використовуючи цінний досвід практиків, збагатити навчальний процес актуальними ситуаційними вправами.

Література

Бізнес-менеджмент освіта в Україні: динаміка розвитку. Щорічник досліджень. Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні. 2003. — К.: Навч. метод. центр «Консорц. із удоск. мен.-освіти в Україні», 2004. — С. 19.